

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кафедра кримінального права та криминології факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування

ПОГОДЖЕНО
Заступник начальника –
начальник слідчого управління
ГУНП в Одеській області
підполковник поліції
Олександр САЛАМАХА
27 07 2020

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ»
підготовки фахівців освітнього ступеня “доктор філософії”
галузь знань 08 Право
спеціальність 081 Право**

Обговорено та схвалено на засіданні
Навчально-методичної ради ОДУВС
протокол від 29 липня 2020 року № 1

2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів-3	Галузь знань 08 Право	
	Спеціальність: 081 Право	
Модулів -1	Освітній ступінь: доктор філософії	Рік підготовки:
Змістових модулів -1		2-й
		Семестр
Загальна кількість годин – 90		3-й
		Лекції
		14 год.
		Практичні, семінарські
		16 год.
		Самостійна робота
		60 год.
	Вид контролю: Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Правове регулювання виконання покарання в сучасних умовах» є забезпечення системного засвоєння ад'юнтами/аспірантами знань про правове регулювання виконання покарання в сучасних умовах, а також формування навичок застосування норм права у сфері правового регулювання виконання (відбування) кримінальних покарань, що є необхідним для підготовки висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого у європейський та світовий науково-освітній простір фахівця ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», який успішно виконав та захистив власне наукове дослідження у спеціалізованій вченій раді, здатний до самостійної науково-дослідницької, науково-організаційної, педагогічно-організаційної та практичної діяльності у галузі права, викладацької роботи у закладах вищої освіти.

Досягнення вищезазначених цілей реалізується шляхом вирішення наступних **завдань**:

- надання здобувачам вищої освіти третього (освітньо-наукового) ступеня — доктор філософії сучасних концептуальних знань про правове регулювання виконання покарання в сучасних умовах;
- сприяння формуванню вміння аналізувати та тлумачити чинне законодавство, правотворчу та правозастосовну практику у сфері правового регулювання виконання покарання;
- сприяння формуванню вміння проводити практичний аналіз, оцінку і синтез нових ідей.

Видається доцільним така структура викладу дисципліни, при якій поєднується теоретичне осмислення матеріалу, вироблення практичних навичок з самостійною роботою ад'юнтів//аспірантів.

Перелік компетентностей, формування яких забезпечує вивчення навчальної дисципліни (з ОНП).

Загальні компетентності: ЗК 01. Здатність виявляти та вирішувати проблеми, генерувати нові наукові ідеї на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження. ЗК 02. Здатність приймати обґрунтовані самостійні рішення, планувати, організовувати і здійснювати комплексні дослідження на сучасному рівні з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій на основі цілісного системного наукового світогляду з використанням знань в області права. ЗК 03. Здатність здійснювати організацію освітнього процесу та підготовку здобувачів вищої освіти до професійно-орієнтованої діяльності.

Спеціальні компетентності: СК 01. Здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної правозастосовної практики. СК 06. Здатність здійснювати пошук, обробку та аналіз фундаментальних праць провідних вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі дослідження, конструктивно критикувати підходи інших вчених, надавати особисті визначення правових категорій, дотримуючись принципів етики та академічної доброчесності. СК 9. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні. СК 15. Здатність до оцінювання особливостей правового регулювання виконання покарань в Україні.

Результати навчання: РН 01. Самостійно мислити, проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей. РН 04. Демонструвати навички самостійного виконання наукового дослідження, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, оцінювати результати автономної роботи і нести відповідальність за особистий професійний розвиток та навчання інших. РН 05. Розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, в юридичній сфері на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання, для розв'язання

актуальних правових, соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем. РН 13. Діагностувати кримінально-правове та кримінально-виконавче законодавство, аналізувати стан правопорушень у країні та у її регіонах, визначати стратегію запобігання. РН 20. Оцінювати проблеми правового регулювання виконання покарань в Україні та знаходити шляхи їх вирішення.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна “Правове регулювання виконання покарання в сучасних умовах” пов'язана із Кримінальним правом, Кримінально-виконавчим правом, Кримінологією, Правовою статистикою, Філософією, Соціологією, Соціальною філософією, Методологією наукового пізнання, Методикою та організацією підготовки та написання дисертації, Методологією сучасної юриспруденції, Теоретико-методологічними проблемами кримінального права, Проблемами кримінально-правової правозастосовчої практики в сучасних умовах.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Правове регулювання і порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі уповноваженим органом служби пробачії

Кримінально-виконавча політика України як складова частина політики держави у сфері боротьби зі злочинністю. Поняття кримінально-виконавчої політики, її цілі, завдання та зміст. Суб'єкти формування та форми реалізації кримінально-виконавчої політики. Основні принципи кримінально-виконавчої політики.

Визначено шляхи вдосконалення національного законодавства з питань виконання покарань, не пов'язаних із позбавленням волі та перелік об'єктивних та суб'єктивних проблем виконання таких покарань, запропоновано шляхи їх вирішення.

Охарактеризовано основні напрями діяльності служби пробачії, наведено правові принципи, нормативно-правові акти та рекомендації, на які спираються уповноважені органи з питань пробачії в процесі реалізації своїх функцій і завдань, окреслено територіальну структуру. Окремо розкрито проблемні аспекти діяльності, проаналізовано існуючі прогалини у законодавстві і запропоновано шляхи їх подолання, надано перелік нормативно-правових актів щодо яких Центр пробачії ініціював внесення відповідних змін. Також проаналізовано конкретні показники, що свідчать про ефективність системи пробачії загалом та відзначено необхідність розширення її функцій та повноважень відповідно до європейської практики.

Тема № 2. Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді штрафу та конфіскації майна

Сутністю покарання, як особливої форми державного примусу, є кара. Під виконанням покарання потрібно розуміти врегульований нормами кримінально-виконавчого права порядок застосування кари — комплексу обмежень прав і свобод засудженого. Розкрито зміст понять “виконання і відбування покарання”.

Зміст покарання у виді штрафу. Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді штрафу. Проблеми виконання даного виду покарання та шляхи їх подолання.

Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді конфіскації майна. Зміст та види конфіскації майна. Органи, які виконують покарання у виді конфіскації майна, їх задачі та функції. Перелік майна, яке не підлягає конфіскації. Дії державного виконавця по виконанню вироку суду про конфіскацію майна.

Тема № 3. Виконання покарання у виді арешту в арештних домах

Розглядаються питання, пов'язані з метою покарання, досліджуються теорії покарання і відображені основні аспекти сучасного стану вчення про покарання.

Розглядаються поняття та правова природа покарання у виді арешту. Правові підстави та порядок застосування покарання у виді арешту. Місця відбування покарання у виді арешту. Правовий статус засуджених до арешту та умови відбування покарання у виді арешту. Проблеми виконання і відбування покарання у виді арешту.

Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді арешту засудженими військовослужбовцями. Забезпечення тримання військовослужбовців на гауптвахті. Порядок і умови відбування арешту військовослужбовцями. Правовий статус військовослужбовців, засуджених до арешту. Правові підстави та порядок застосування заходів заохочення та стягнення. Підстави і порядок звільнення.

Тема № 4. Загальна характеристика позбавлення волі як особливого інституту державного примусу

Позбавлення волі як юридична форма державного примусу. Соціальна роль покарання у виді позбавлення волі. Зміст покарання у виді позбавлення волі. Порядок та строки призначення покарання у виді позбавлення волі. Правообмеження, що застосовуються до засуджених до позбавлення волі. Протириччя, що мають місце при виконанні покарання у виді позбавлення волі.

Досліджуються проблеми еволюції ролі та місця кримінального покарання у виді позбавлення волі в системі державно-правового примусу в сучасних умовах євроінтеграційного виміру, глобалізації та інформатизації суспільства. Визначаються концептуальні підходи щодо вивчення процесів його виконання та відбування.

Тема № 5. Правове регулювання відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками та неповнолітніми

Розглянуто особливості ресоціалізації жінок, звільнених з місць позбавлення волі. Напрямки та шляхи удосконалення цього процесу.

Розглянуто основні розбіжності між нормами Кримінально-виконавчого кодексу України та міжнародними стандартами виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк щодо неповнолітніх, встановленими в міжнародних правових актах, які застосовують в Україні, а також запропоновано зміни для вдосконалення чинного національного пенітенціарного законодавства. З'ясовано зміст поняття «міжнародні стандарти» та на основі цього запропоновано власне визначення міжнародних стандартів виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк щодо неповнолітніх задля правильного розуміння викладеного у статті. Водночас звернуто увагу на те, що презумпція обов'язковості міжнародно-правових актів стосується тільки міжнародних договорів. Наголошено на тому, що українське кримінально-виконавче законодавство недосконале. Зокрема, це стосується умов відбування неповнолітніми покарання у виді позбавлення волі на певний строк, а саме: звуження їхніх прав, порівняно з правами інших засуджених, через помилки законодавчої техніки; накладення надто суворих покарань, які погіршують чи можуть погіршувати психічне здоров'я неповнолітнього тощо. Крім того, акцентовано, що рекомендаційні норми, які містяться у міжнародних правових актах, впроваджуються у національне законодавство формально, як необов'язкові норми.

Тема № 6. Режим в колоніях як основний засіб виправлення і ресоціалізації та засоби його забезпечення

Поняття режиму у колоніях. Основні вимоги режиму: ізоляція засуджених; постійний нагляд за ними; виконання покладених на засуджених обов'язків; реалізація їхніх прав і законних інтересів; безпека засуджених і персоналу; роздільне тримання різних категорій засуджених; різні умови тримання засуджених залежно від виду колонії; зміна умов тримання засуджених. Основні правила режиму: носіння засудженими одягу єдиного зразка; обшуки і огляди засуджених, приміщень і території колоній; перелік і кількість предметів і речей, які засуджені можуть мати при собі; заборона зберігання засудженими грошей, цінних паперів і речей. Функції режиму.

Засоби забезпечення режиму: технічні засоби нагляду і контролю; оперативно-розшукова діяльність в колоніях; режим особливих умов в колоніях; застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї.

Тема № 7. Правове регулювання, порядок і умови виконання покарання у виді довічного позбавлення волі

Правові підстави застосування покарання у виді довічного позбавлення волі. Місця відбування покарання у виді довічного позбавлення волі. Розміщення засуджених до довічного позбавлення волі. Порядок і умови виконання та відбування покарання у виді довічного позбавлення волі. Правовий статус засуджених до довічного позбавлення волі.

Розглянуті загальні тенденції гуманізації та перспективи пенітенціарної пробації щодо довічного позбавлення волі.

Тема № 8. Правові підстави і порядок звільнення засуджених до позбавлення волі на певний строк від відбування покарання

Характеристика юридичних фактів, які є підставою для звільнення засуджених з установ виконання покарання. Правові підстави і види звільнення засуджених від відбування покарання. Класифікація підстав звільнення від відбування покарання

Розкрито місце інституту умовно-дострокового звільнення засудженого від відбування покарання у кримінально-виконавчому процесі України. Розглянуто напрямки його удосконалення.

4. Структура навчальної дисципліни Правове регулювання виконання покарання в сучасних умовах

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	Усього	у тому числі				
Л		с	П	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовний модуль 1						
Тема № 1. Правове регулювання і порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі уповноваженим органом служби пробації.	12	2	2			8
Тема № 2. Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді штрафу та конфіскації майна	12	2	2			8
Тема № 3. Виконання покарання у виді арешту в арештних домах	12	2	2			8
Тема № 4. Загальна характеристика позбавлення волі як особливого інституту державного примусу.	12	2	2			8
Тема № 5. Правове регулювання відбування покарання	12	2	2			8

у виді позбавлення волі засудженими жінками та неповнолітніми.						
Тема № 6. Режим в колоніях як основний засіб виправлення і ресоціалізації та засоби його забезпечення	10		2			8
Тема № 7. Правове регулювання, порядок і умови виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.	12	2	2			8
Тема № 8. Правові підстави і порядок звільнення засуджених до позбавлення волі на певний строк від відбування покарання.	8	2	2			4
Усього годин на навчальну дисципліну	90	14	16			60

5. Теми семінарських занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема № 1. Правове регулювання і порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі уповноваженим органом служби пробачії.	2
2.	Тема № 2. Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді штрафу та конфіскації майна	2
3.	Тема № 3. Виконання покарання у виді арешту в арештних домах	2
4.	Тема № 4. Загальна характеристика позбавлення волі як особливого інституту державного примусу.	2
5.	Тема № 5. Правове регулювання відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками та неповнолітніми.	2
6.	Тема № 6. Режим в колоніях як основний засіб виправлення і ресоціалізації та засоби його забезпечення	2
7.	Тема № 7. Правове регулювання, порядок і умови виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.	2
8.	Тема № 8. Правові підстави і порядок звільнення засуджених до позбавлення волі на певний строк від відбування покарання.	2
	Разом	16

6. Самостійна робота (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема № 1. Правове регулювання і порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі уповноваженим органом служби пробачії.	8
2.	Тема № 2. Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді штрафу та конфіскації майна	8
3.	Тема № 3. Виконання покарання у виді арешту в арештних домах	8
4.	Тема № 4. Загальна характеристика позбавлення волі як особливого інституту державного примусу.	8

5.	Тема № 5. Правове регулювання відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками та неповнолітніми.	8
6.	Тема № 6. Режим в колоніях як основний засіб виправлення і ресоціалізації та засоби його забезпечення	8
7.	Тема № 7. Правове регулювання, порядок і умови виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.	8
8.	Тема № 8. Правові підстави і порядок звільнення засуджених до позбавлення волі на певний строк від відбування покарання	4
	Разом	60

7. Індивідуальні завдання

З метою поглиблення знань із дисципліни, прищеплення навичок самостійної роботи з літературою пропонується виконання індивідуальних творчих завдань у вигляді підготовки тез та наукових доповідей за визначеною тематикою. Тези та наукові доповіді виконуються на основі самостійного вивчення рекомендованої літератури і законодавства, перелік яких не обмежує ініціативи аспіранта/ад'юнкта і його можливостей у використанні більш широкого кола наукових досліджень. До літератури відносяться: першоджерела; підручники і навчальні посібники; наукові дослідження (монографії, наукові статті та ін.) З проблем, досліджених у наукових доповідях, аспіранти/ад'юнкти можуть виступати під час проведення семінарських занять та проведення різного рівня конференцій.

8. Методи навчання

Вибір методів навчання зумовлений характером пізнавальної діяльності ад'юнктів/аспірантів та особливостями навчального процесу у вищій школі. Зокрема, для досягнення мети навчальної дисципліни, формування комплексу відповідних знань та вмінь застосовуються пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемно-пошуковий та дослідницький методи.

9. Оцінювання результатів освітньої діяльності (для денної форми навчання)

Система оцінювання передбачає накопичення 100 балів з кожної навчальної дисципліни, які перераховуються в національну шкалу та шкалу оцінювання ЄКТС.

З навчальних дисциплін, що вивчаються впродовж двох і більше семестрів, підсумком є середньозважена оцінка, з урахуванням результатів за попередні семестри.

Види робіт, які складають суму підсумкових балів здобувача вищої освіти:

- робота на семінарських, практичних заняттях (аудиторна робота) – 50 балів (на початку кожного семестру науково-педагогічний працівник в

залежності від тематичного плану – кількості семінарських та практичних занять, передбачених тематичним планом за семестр - визначає максимальну кількість навчальних занять, на яких здобувач вищої освіти може отримати не більше 50-ти балів). Кількість балів за одне навчальне заняття, в залежності від активності та прояву знань і вмінь здобувача вищої освіти, становить: «3», «4» або «5». В кінці семестру науково-педагогічний працівник розраховує суму підсумкового балу за роботу здобувача вищої освіти на семінарських та практичних заняттях за формулою:

$$\Sigma\P = \frac{\Sigma\text{КБ}}{(\Sigma\text{кз}\times 5)\times 0,66} \times 50,$$

де:

$\Sigma\P$ – підсумковий бал за роботу на семінарських та практичних заняттях;

$\Sigma\text{КБ}$ – сума накопичених балів («3», «4», «5») під час семінарських та практичних занять;

$\Sigma\text{кз}$ – кількість семінарських та практичних занять, передбачених тематичним планом за семестр;

«5» - максимальна кількість балів за одне навчальне заняття;

«0,66» - балансуєчий коефіцієнт;

«50» - максимальна кількість балів, яку може накопичити здобувач вищої освіти на семінарських та практичних заняттях;

- самостійна робота – 30 балів (у разі, якщо у семестрі робочою програмою навчальної дисципліни передбачено більше 1-єї самостійної роботи, тоді 30 балів ділиться на їх кількість, це і буде максимальна кількість балів за одну самостійну роботу);

- модульна контрольна робота – 10 балів (у разі, якщо у семестрі робочою програмою навчальної дисципліни передбачено більше 1-єї модульної контрольної роботи, тоді 10 балів ділиться на їх кількість, це і буде максимальна кількість балів за одну модульну контрольну роботу);

- залік/екзамен – 10 балів;

- наукова робота (як додатковий здобуток) – 10 балів.

Здобувач вищої освіти, який в результаті навчання накопичив до 73-х балів включно, обов'язково складає підсумковий контроль.

Здобувач вищої освіти, який в результаті навчання накопичив 74 і більше балів, має право отримати відповідну кількість балів та відповідну оцінку за національною шкалою при складанні підсумкового контролю. Здобувач вищої освіти, який бажає покращити свій результат, може складати підсумковий контроль.

Здобувач вищої освіти, який в результаті складання підсумкового контролю сумарно накопичив менше 60-ти балів, допускається до повторного перескладання після закінчення екзаменаційної сесії.

Підсумкові бали вносяться науково-педагогічним працівником в заліково-екзаменаційну відомість та індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти за шкалою оцінювання ECTS та національною шкалою.

10. Критерії оцінювання знань

Оцінка “відмінно”/ A – виставляється, якщо здобувач вищої освіти має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; оволодів навиками аналізу, моделювання та адекватного оцінювання ситуації; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних фахівців в даній галузі; матеріал викладає логічно, послідовно, переконливо і аргументовано.

Оцінка “добре”/ B, C – виставляється, якщо здобувач вищої освіти показав достатній рівень знання курсу; надав правильні, але не зовсім повні визначення термінів; засвоїв основи аналітичного методу; допускає незначні неточності в розкритті окремих теоретичних положень.

Оцінка “задовільно”/ D, E – виставляється, якщо здобувач вищої освіти в цілому засвоїв теоретичний матеріал курсу навчальної дисципліни, але декламує із деякими упущеннями при визначенні основних явищ та процесів; намагається висловити своє ставлення до проблемних питань, хоча і не зовсім аргументовано; вміє аналізувати набуті теоретичні знання і співвідносити їх з конкретними ситуаціями; викладає матеріал непослідовно, неточно, з наявними помилками.

Оцінка “незадовільно”/ FX, F – виставляється, якщо здобувач вищої освіти виявив слабкі (відсутні) знання теоретичного матеріалу навчальної дисципліни; не зміг дати визначення основних категорій та явищ; відсутні знання основних норм і визначень; матеріал викладається непослідовно, нелогічно, фрагментарно та з допущенням помилок.

Оцінка A, B, C, D/ “зараховано” – виставляється, якщо здобувач вищої освіти виявив достатньо повні знання матеріалу навчальної дисципліни; вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями, дає правильні, хоча і не завжди повні відповіді на поставлені запитання; допускає неточності у розкритті окремих теоретичних положень, норм та визначень.

Оцінка “не зараховано” – виставляється, якщо здобувач вищої освіти виявив слабкі знання або повну неготовність щодо вивчення ним матеріалу навчальної дисципліни; не зміг дати визначення основних термінів та визначень; викладає матеріал непослідовно, нелогічно, фрагментарно, неточно, стисло; відсутня переконливість у викладенні матеріалу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За внутрішньою шкалою закладу вищої освіти в балах	За шкалою ECTS /За національною шкалою	
	Вноситься до відомості	
	Екзамен	залік
90 – 100	A/Відмінно	A,B,C,D,E/Зараховано
82-89	B/Добре	
74-81	C/Добре	
64-73	D/Задовільно	
60-63	E/Задовільно	
35-59	FX/Незадовільно	FX/Не зараховано
	з можливістю повторного складання	
0-34	F/Незадовільно	F/Не зараховано
	з обов'язковим повторним курсом	

11. Питання для підсумкового контролю

Перелік питань для підготовки до заліку

1. Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.
2. Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді громадських робіт.
3. Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді виправних робіт.
4. Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді штрафу та конфіскації майна.
5. Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу та службового обмеження для військовослужбовців.
6. Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді тримання військовослужбовців в дисциплінарному батальйоні.
7. Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді арешту.
8. Особливості направлення засуджених до обмеження волі у виправні центри. Кримінальна відповідальність за ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі.
9. Порядок і умови виконання покарання у виді обмеження волі.
10. Запобіжний захід у виді тримання під вартою. Мета, підстави, місця тримання під вартою. Підстави і порядок звільнення осіб, які тримаються під вартою.

11. Правовий статус осіб, які тримаються під вартою.
12. Поняття, основні вимоги та цілі режиму в слідчих ізоляторах. Засоби забезпечення режиму в слідчих ізоляторах.
13. Загальна характеристика позбавлення волі як особливого інституту державного примусу. Наслідки відбування покарання у виді позбавлення волі.
14. Поняття та значення класифікації засуджених. Критерії класифікації засуджених.
15. Розподіл засуджених за видами установ виконання покарань.
16. Підстави та порядок направлення засуджених до місця відбування покарання.
17. Порядок прийняття і розміщення засуджених у виправних і виховних колоніях.
18. Тримання засуджених в дільниці карантину, діагностики і розподілу.
19. Тримання засуджених в дільниці ресоціалізації.
20. Тримання засуджених в дільниці посиленого контролю.
21. Тримання засуджених в дільниці соціальної адаптації.
22. Тримання засуджених в дільниці соціальної реабілітації.
23. Облік засуджених та осіб, взятих під варту в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах.
24. Ведення особових справ засуджених.
25. Поняття та основні вимоги режиму в колоніях.
26. Функції режиму в установах виконання покарань та засоби забезпечення.
27. Права і обов'язки засуджених до позбавлення волі та порядок їх реалізації.
28. Придбання засудженими продуктів харчування, предметів першої потреби, літератури і письмового приладдя. Перелік речей, дозволених для використання в установах виконання покарань.
29. Порядок надання та проведення побачень засуджених з родичами та іншими особами, адвокатами та фахівцями в галузі права. Телефонні розмови засуджених до позбавлення волі.
30. Підстави та порядок надання короткочасних виїздів за межі виправних і виховних колоній.
31. Порядок організації роботи з прийняття та вручення засудженим посилок, передач, бандеролей.
32. Порядок отримання та відправлення кореспонденції засуджених до позбавлення волі. Порядок звернення засуджених із скаргами, заявами та пропозиціями. Прийом засуджених з особистих питань.
33. Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.
34. Забезпечення права засуджених на охорону здоров'я в установах виконання покарань.
35. Праця як основний засіб виправлення і ресоціалізації засуджених.
36. Соціально-виховна робота як засіб виправлення і ресоціалізації засуджених.
37. Основні напрями, форми і методи соціально-виховної роботи з засудженими.
38. Самодіяльні організації засуджених. Богослужіння і релігійні обряди в колоніях.

39. Загальноосвітнє навчання і професійна підготовка засуджених як засіб їх виправлення і ресоціалізації.
40. Громадський вплив як засіб виправлення та ресоціалізації.
41. Правове регулювання, види та порядок застосування до засуджених заходів заохочення.
42. Правове регулювання, види та порядок застосування до засуджених заходів стягнення.
43. Поняття злісного порушення встановленого порядку відбування покарання, наслідки визнання засудженого злісним порушником встановленого порядку відбування покарання.
44. Поняття, підстави та порядок матеріальної відповідальності засуджених.
45. Порядок відбування покарання у виправних колоніях мінімального рівня безпеки.
46. Порядок відбування покарання у виправних колоніях середнього рівня безпеки.
47. Порядок відбування покарання у виправних колоніях максимального рівня безпеки.
48. Зміна умов тримання засуджених до позбавлення волі в межах однієї колонії.
49. Зміна умов тримання засуджених до позбавлення волі шляхом переведення до колонії іншого виду.
50. Особливості відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками.
51. Особливості відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими неповнолітніми.
52. Особливості відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими, залишеними для роботи з господарського обслуговування слідчого ізолятора та виправної колонії максимального рівня безпеки.
53. Порядок і умови виконання та відбування покарання у виді довічного позбавлення волі.
54. Правові підстави, види і порядок звільнення засуджених від відбування покарання.
55. Поняття, правові підстави та порядок умовно-дострокового звільнення засуджених.
56. Правові підстави та порядок звільнення засуджених за амністією.
57. Поняття помилування, підготовка та направлення клопотання про помилування та виконання указів Президента про помилування.
58. Правові підстави та порядок звільнення засуджених у зв'язку з тяжкою хворобою.
59. Підготовка засуджених до звільнення від відбування покарання.
60. Правові підстави та зміст адміністративного нагляду за засудженими, звільненими з місць позбавлення волі.

12. Рекомендована література:

Базова

1. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон від 11.07.2003 № 1129-IV - Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 3-4. - Ст. 21. Із наступними змінами та доповненнями. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>.
2. Про пробацію : Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19>
3. Про затвердження Порядку здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі : Наказ Міністерства юстиції України від 29.01.2019 № 272/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0120-19>
4. Кернякевич-Танасійчук Ю.В. Кримінально-виконавча політика України : монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2019. 336 с.
5. Кримінально-виконавче право : підручник / Б.М. Головкін, А.Х. Степанюк, О.В. Лисодєд та ін. ; за заг. ред. Б.М. Головкіна, А.Х. Степанюка. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2019. 288 с.
6. Кримінально-виконавче право : навчальний посібник / Гритенко О. А., Конопельський В. Я., Резніченко Г. С. Одеса : ОДУВС, 2019. 272 с.
7. Виконання кримінальних покарань та пробації. Законодавство. Роз'яснення. Зразки документів : навчальний посібник / уклад. Ковальський В. С. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 824 с.
8. Кримінально-виконавче право України : підручник : ТОМ I (у 2-х т.) / [Музика А. А., Конопельський В. Я., Письменський Є.О. та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Є. Ю. Бараша. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОП Кандиба Т.П. 2018. 364 с.
9. Кримінально-виконавче право України : підручник : ТОМ II (у 2-х т.) / [Музика А. А., Конопельський В. Я., Письменський Є. О. та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Є. Ю. Бараша. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОП Кандиба Т. П. 2018. 622 с.
10. Застосування в Україні заходів фізичного впливу , спеціальних засобів і зброї до засуджених, позбавлених волі: правові підстави, теорія і практика: навч. посіб. / Боровик А.В., Колб О.Г., Колб І.О. та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. Г. Колба. Луцьк: СПД Гадяк Ж.В. друкарня «Волинь поліграф», 2020. 696 с.

Допоміжна:

1. Алексєєв І. С. Наглядова пробація: проблемні питання правового регулювання та правозастосування. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : Юридичні науки.* 2018. Т. 29(68), № 3. С. 114-119.
2. Бабич Д. С., Горбій К. О. Правове регулювання та умови виконання кримінального покарання у виді позбавлення волі стосовно засуджених неповнолітніх. *Молодий вчений.* 2018. № 5(2). С. 577-581.
3. Байда А. О., Петрівна Л. С. Покарання у виді довічного позбавлення волі як порушення прав людини. *Молодий вчений.* 2019. № 3(2). С. 384-387.
4. Бараш Є. Ю. Концептуальні засади реформування Державної кримінально-виконавчої служби України та пробації. *Право України.* 2019. № 7. С. 14-39.
5. Бараш Є. Ю., Самосьонук А. О. Соціально-правовий аналіз призначення тривалих термінів покарання як альтернативи довічному позбавленню волі. *Вісник Національної академії правових наук України.* 2019. Т. 26, № 4. С. 14-41.
6. Басиста І. В. Стягнення з обвинуваченого (засудженого) судового збору при вирішенні цивільного позову в ухваленому обвинувальному вирокі. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки.* 2019. Т. 3. С. 35-41.
7. Батиргарєєва В. С. Замісна підтримувальна терапія у місцях позбавлення волі: pro et contra. *Право України.* 2019. № 7. С. 125-139.
8. Биба Ю. В. Виконання покарання у виді позбавлення волі за Виправно-трудовим кодексом УРСР 1970 року: історико-правовий аналіз. *Вісник Пенітенціарної асоціації України.* 2018. № 3. - С. 27-35.
9. Білоус К. С. Досвід деяких країн із підготовки засуджених до звільнення з місць позбавлення волі. *Питання боротьби зі злочинністю.* 2019. Вип. 37. С. 120-133.
10. Бондарєва К. В. Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань: кримінально-правова та кримінально-виконавча характеристика : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2018. 289 с.
11. Відкриття у Києві першого пілотного фронт-офісу державної виконавчої служби // Бюлетень Мініюсту України. 2019. № 12. С. 6-8.
12. Головач А. В. Про сучасний стан забезпечення ізоляції засуджених в установах виконання покарань в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* 2018. №2. Том 2. С.64-66.
13. Горбань Н. С. Особливості взаємодії органів державної виконавчої служби та митниць Державної фіскальної служби під час передавання майна, конфіскованого за рішенням судів, та розпорядження ним. *Часопис Київського університету права.* 2018. № 3. С. 100-104.

14. Горбачеська Т. І. Довічне позбавлення волі у національній правовій системі України та його відповідність міжнародним засадам захисту прав людини. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 69. С. 222-229.
15. Гринчук А. О. Проблема невідповідності української моделі довічного позбавлення волі та положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 58. С. 222-227.
16. Гритенко О. А., Конопельський В. Я. Відповідність чинного кримінально-виконавчого законодавства міжнародно-правовим стандартам у сфері прогресивної системи виконання та відбування покарання у виді позбавлення волі. *Вісник асоціації кримінального права України*. Том 1. №13(2020). С. 221-235.
17. Денисова Т. А. Визначення ефективності виправного впливу на осіб, засуджених до позбавлення волі. *Право України*. 2019. № 7. С. 108-124.
18. Державні виконавці штрафують батьків за невиконання судових рішень про встановлення порядку спілкування з дітьми // *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2018. № 6. С. 21.
19. Джужа О. М., Тичина Д. М. Запобігання виявам сексуальних відхилень засуджених в умовах соціальної ізоляції. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 173-184.
20. Житний, О. О., Гусаров С. М. Міра покарання: деякі проблеми визначення й встановлення в кримінальному праві України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право*. 2019. Вип. 27. С. 78-86.
21. Жовнерук А. М. Проблема доцільності відбування жінками покарання у вигляді довічного позбавлення волі. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 63. С. 236-242
22. Журавська З. В. Міжнародні стандарти реалізації права засуджених до позбавлення волі на гуманне ставлення та повагу їхньої людської гідності. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2019. Вип. 14. С. 117-125.
23. Загоруйко Н. В. Досвід зарубіжних країн щодо реалізації державної політики у сфері виконання покарань у вигляді позбавлення волі неповнолітніми особами та можливості його використання в Україні. *Молодий вчений*. 2019. № 4(2). С. 358-361.
24. Іваньков О.І., Єрмак О. В. Порівняльний аналіз пенітенціарних систем східноєвропейського типу та національної системи виконання кримінальних покарань. *Кримінально-виконавча система: Вчора. Сьогодні. Завтра*. 2018. № 2. С. 70-80.
25. Кабанов О. М. Особистість засудженого та соціально-психологічні особливості відбування довічного позбавлення волі. *Збірник наукових праць*

- Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. "Право". 2018. Вип. 28. С. 121-131.*
26. Казначеева Д. В. Проблеми удосконалення умовно-дострокового звільнення від відбування покарання. *Журнал східноєвропейського права.* 2018. № 57. С. 64-69.
27. Казначеева Д. В., Казначеев В. М. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання: досвід закордонних країн. *Журнал східноєвропейського права.* 2019. № 61. С. 28-35.
28. Калашников К. Ю. Критерії класифікації та типології засуджених до позбавлення волі (нова концепція). *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО».* 2018. Вип. 29. С. 127-139.
29. Карелін В. В., Єрмак О. В. Щодо проблем перебування засуджених до позбавлення волі в дільниці карантину, діагностики та розподілу. *Питання боротьби зі злочинністю.* 2019. Вип. 37. С. 92-102.
30. Каулько Я. І. Щодо проблем принципу ресоціалізації осіб жіночої статі засуджених до позбавлення волі. *Журнал східноєвропейського права.* 2018. № 52. С. 183-188.
31. Колб О. Г. Про деякі особливості застосування в Україні заходів приборкання до неповнолітніх, позбавлених волі. *Вісник Пенітенціарної асоціації України.* 2018. № 2. С. 125-130.
32. Колб О. Г., Дучимінська Л. М. Про деякі обов'язки державних органів, що пов'язані із виконанням покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю щодо засуджених у сфері пенсійного та соціального законодавства України. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки.* 2019. Вип. 23. С. 83-92.
33. Колб О. Г., Колб О. І. Про правові засади застосування в Україні заходів вгамування до засуджених, позбавлених волі. *Право України.* 2019. № 7. С. 66-77.
34. Колб О. І. Поняття, класифікація та нормативне визначення заходів вгамування, що застосовуються до засуджених, позбавлених волі. *Вісник Пенітенціарної асоціації України.* 2019. № 2. С. 106-113.
35. Колб Р. О. Про зміст обов'язків засуджених до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю у банківській сфері України. *Вісник Пенітенціарної асоціації України.* 2019. № 1. С. 125-135.
36. Конопельський В. Я. Окремі питання звільнення засуджених від довічного позбавлення волі. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави* : матеріали XII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 26 березня 2020 р. Одеса: ОДУВС, 2020. С. 213-215.

37. Конопельський В. Я. Закріплення в законодавстві України принципу диференціації та індивідуалізації виконання покарань (XI-початок XX ст). *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави* : матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 25 березня 2019 року, м. Одеса : ОДУВС, 2019. С. 183-186
38. Конопельський В. Я., Резніченко Г.С. Алкоголізм та наркоманія серед засуджених жінок. *Нові завдання юридичної науки в Україні та в країнах ЄС* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 19–20 квітня 2019 р., Угорщина, м. Мішкольц. С. 331-334.
39. Конопельський В. Я. Сучасна практика застосування покарання у виді довічного позбавлення волі в Україні. *Кримінально-правові та кримінологічні аспекти протидії злочинності* : матеріали всеукр. науково-практичної Інтернет-конференції, 29 листопада 2019 р., м. Одеса : ОДУВС. 2019. С. 84-89.
40. Конопельський В. Я. Окремі питання звільнення засуджених від довічного позбавлення волі. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави* : матеріали XII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 26 березня 2020 р., м. Одеса : ОДУВС. С.213-215
41. Конопельський В. Я., Гритенко О. А. Особливості зміни правового статусу засуджених через право на поліпшені умови тримання: деякі проблеми сучасного законодавства. *Кримінально-правові та кримінологічні аспекти протидії злочинності*: матеріали міжнародн. наук.-практ. конф., 27 листопада 2020 р., м. Одеса : ОДУВС, 2020. С. 186-188.
42. Корабель М. Г. Правовий аналіз інституту конфіскації майна в окремих країнах Європейського Союзу. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. "Право"*. 2018. Вип. 28. С. 132-138.
43. Краснокутський О. В. Історичний огляд виникнення механізмів забезпечення прав засуджених до позбавлення волі в міжнародній практиці та у вітчизняній кримінально-виконавчій діяльності. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 55. С. 84-93.
44. Крикушенко О. Г. Багатофакторний аналіз процесу виконання та відбування покарання у виді позбавлення волі. *Право України*. 2019. № 7. С. 78-92.
45. Крикушенко О. Г. Особа засудженого та деформація її особистісних характеристик в умовах ізоляції від суспільства. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2018. № 3. С. 83-91.
46. Крикушенко О. Г. Трансформація поглядів на процес виконання та відбування покарання у виді позбавлення волі. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 2. С. 114-124.
47. Лазебна А. В. Довічне позбавлення волі: проблема перспектив умовно-дострокового звільнення. *Молодий вчений*. 2019. № 5(2). С. 477-482.

48. Левчук Ю. К. Деякі проблемні аспекти виконання відбування покарання у виді арешту. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 51. С. 225-231.
49. Малярчук Н. В., Мороз М. В. Довічне позбавлення волі: недоліки виконання покарання. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2018. № 4. С. 182-188.
50. Махніцька К. Г. Про роль заборонених у місцях позбавлення волі предметів у механізмі вчинення злочинів засудженими. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 3. С. 252-259.
51. Мирошніченко Н. М. Арешт, як вид покарання для неповнолітніх: шляхи удосконалення законодавства. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 193-196.
52. Мицька О. І. Становлення міжнародно-правової основи застосування покарання у виді штрафу до неповнолітніх. *Право.иа*. 2019. № 3. С. 136-141.
53. Мицька О. І. Становлення міжнародно-правової основи застосування покарання у виді штрафу до неповнолітніх. *Право.иа*. 2019. № 3. С. 136-141.
54. Назимко Є. С. , Мицька О. І. Удосконалення покарання у вигляді штрафу, що застосовується до неповнолітніх, з урахуванням зарубіжного досвіду. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. № 4. С. 95–101.
55. Назимко Є.С., Мицька О.І. Удосконалення покарання у вигляді штрафу, що застосовується до неповнолітніх, з урахуванням зарубіжного досвіду. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. № 4. С. 95–101.
56. Накладення арешту на вклади, цінності та інше майно обвинуваченого : навч. посіб. / Удалова Л. Д., Гаюр І. Й. - К. : КНТ, 2012. 167 с.
57. Обод А. В. Особливості застосування до неповнолітніх покарань у вигляді позбавлення волі в кримінальному праві України. *Право.иа*. 2018. № 2. С. 88-96.
58. Остапчук Л. Г. Виконання покарання у виді арешту щодо військовослужбовців у світлі вимог Європейських пенітенціарних правил. *Науковий вісник Сіверщини. Серія : Право*. 2017. № 2. С. 188-195.
59. Петерімова О. Р. Особливості відбування покарання жінками, засудженими до позбавлення волі. *Молодий вчений*. 2019. № 3(2). С. 393-396.
60. Подільчак О. М. Правове регулювання виконання покарань у виді штрафу. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 3. С. 231-240.
61. Почанська О. С. Проблеми забезпечення права на охорону здоров'я громадян, засуджених до позбавлення волі в Україні. *Право.иа*. 2018. № 2. С. 20-26.
62. Пузирьов М. С. Виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк у зарубіжних країнах: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня д-ра юрид. наук : 12.00.08. Ірпінь, 2018. 40 с.

63. Пшеничка Я. В. Забезпечення реалізації права на освіту засуджених до позбавлення волі в Україні та зарубіжних країнах. *Молодий вчений*. 2019. № 3(2). С. 397-401.
64. Резніченко Г. С. Деякі проблеми виконання і відбування покарання у виді арешту. *Юридична наука і практика : пошук правової гармонії*: збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції “Актуальна юриспруденція”, м. Київ, 5 жовтня 2017 року. К.: Видавничий дім “АртЕк”, 2017. с. 169-171.
65. Резніченко Г. С. Деякі проблеми виконання покарання у виді штрафу. *Право і суспільство*. Дніпро. 2018. №2. С. 166-171.
66. Романов М. В. Теоретичне обґрунтування необхідності скасування довічного позбавлення волі. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 60. С. 132-139.
67. Стаднік В. В. Виконання покарання у виді позбавлення волі щодо неповнолітніх: історико-правовий аспект. *Публічне право*. 2019. № 2. С. 93-100.
68. Степанюк А. Ф. До питання про реформи у сфері виконання покарань. *Право України*. 2019. № 7. С. 53-65.
69. Татаренко Г. В., Кузнецов О.М., Татаренко І.В. Служба пробації в Україні: проблеми законодавчого регламентування. *Молодий вчений*. 2019. № 3(1). С. 165-169.
70. Трубников В. М., Шинкарьов Ю. В. Арешт як вид кримінального покарання та особливості його застосування : монографія. Х. : Харків юридичний, 2007. 288 с
71. Шевченко А. Є., Біба Ю. В. Методологічні підходи до історико-правового дослідження проблем виконання покарань у виді позбавлення волі. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2019. Вип. 15. С. 20-29.
72. Шевченко А. Є., Біба Ю. В. Періодизація змін у кримінально-виконавчому законодавстві щодо виконання покарань у виді позбавлення волі в Україні в період незалежності. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 1. С. 74-82.
73. Шиян Д. С. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю в класифікації покарань. *Кримінально-виконавча система: Вчора. Сьогодні. Завтра*. 2018. № 1. С. 135-143.
74. Яковець І. С. Умовно-дострокове звільнення від відбування додаткового покарання суб'єктів пробації: нормативні та прикладні проблеми. *Слово національної школи суддів України*. 2019. № 1. С. 6-17.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://www.portal.rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради

України.

2. <http://portal.rada.gov.ua/> - офіційний портал Верховної Ради України
3. <http://www.kvs.gov.ua/> - офіційний сайт Державної кримінально-виконавчої служби України
4. <http://www.president.gov.ua>. – офіційний веб-сайт Президента України.
5. <http://www.kmu.gov.ua> –офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
6. <http://www.mvs.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
7. <http://www.court.gov.ua/vscourt> – офіційний веб портал судової влади в Україні
8. <http://www.scourt.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховного Суду України.
9. <http://www.sc.gov.ua> – офіційний веб-сайт Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільний і кримінальних справ.
10. <http://www.gp.gov.ua> – офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.
11. <http://www.minjust.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
12. <http://www.reyestr.court.gov.ua> – веб-сайт єдиного реєстру судових рішень в Україні.
13. <http://www.nbuv.gov.ua> – веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.